

ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาชาวไทยภูเขาตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์

นายชิตชยางค์ ยมาภัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EDUCATION STRATEGY FOR THAI HILL TRIBE DEVELOPMENT
BASED ON SYMBOLIC INTERACTIONISM

Mr. Jitjayang Yamabhai

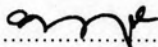
A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Development Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

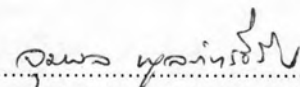
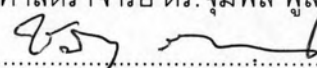
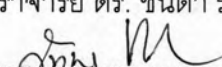
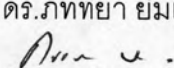
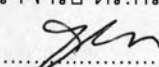
491503

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาชาวไทยภูเขาตามแนวทฤษฎี
 ปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์
โดย นายชิตชยางค์ ยมาภัย
สาขาวิชา พัฒนศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร. ภัททิยา ยิมเรวัต

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุมพล พูลภัทรชีวิน)
..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รักษ์พลเมือง)
..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. ภัททิยา ยิมเรวัต)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ สัจกุล)
..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. มรว. รุจยา อภากร)

ชิตชยางค์ ยมาภัย: ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาชาวไทยภูเขาตามแนวทฤษฎี
ปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์ (EDUCATION STRATEGY FOR HILL TRIBE DEVELOPMENT BASED
ON SYMBOLIC INTERACTIONISM) อ.ที่ปรึกษา: รศ. ดร.ชนิตา รัชชพลเมือง, อ.ที่ปรึกษาร่วม:
อ. ดร. ภัททิยา ยิมเรวัต 175 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งศึกษากระบวนการทางการศึกษาและการพัฒนา
ของชาวไทยภูเขากลุ่มละว้าและกะเหรี่ยง ตำบลปางหินฝน อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี
วัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ด้านการพัฒนาระหว่างผู้กระทำต่าง ๆ กับชาวไทยภูเขา
2) วิเคราะห์กระบวนการทางการศึกษาในการสื่อความหมายของคำว่า "การพัฒนา" และ 3)
นำเสนอยุทธศาสตร์การใช้การศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาในระดับพื้นที่ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎี
ปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ครูและนักพัฒนาให้ความหมายการพัฒนาของรัฐซึ่งเน้นการทำให้
ชาวไทยภูเขาสามารถสื่อสารด้วยภาษาไทย มีความเป็นพลเมืองไทย มีพฤติกรรมอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่ชาวไทยภูเขาให้ความหมายการพัฒนาเป็นการช่วยกันทำงานและ
ปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น กระบวนการทางการศึกษาในการถ่ายทอดความหมายของ
คำว่า "การพัฒนา" ที่ใช้ในระบบโรงเรียน พบว่า ครูมีอำนาจเต็มในการควบคุมจัดการเรียนการ
สอน และมีการแบ่งแยกชัดเจนระหว่างความรู้ทางการกับความรู้ท้องถิ่น ส่วนการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน พบว่า ผู้สอนและนักพัฒนามีการผสมผสานความรู้ทางการกับความรู้ท้องถิ่น สำหรับ
การศึกษาตามอัธยาศัย ส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดความรู้ของท้องถิ่นเกี่ยวกับการดำเนิน
ชีวิตประจำวัน การรับรู้ความหมายด้านการพัฒนาช่วยให้ชาวไทยภูเขาสามารถยกระดับสถานะ
ทางเศรษฐกิจสังคม และทำให้นักเรียนชาวไทยภูเขาสามารถกลมกลืนเข้ากับสังคมไทยได้ดีขึ้น แต่
ก็อาจทำให้แปลกแยกจากเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาจึง
ควรเน้นการทำให้ชาวเขามีความเป็นพลเอกลักษณะเพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกับคนในสังคมไทยโดยไม่
แปลกแยกจากกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเอง

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา ลายมือชื่อนิลิต.....
สาขาวิชา พัฒนศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2549 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4584607427: MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEY WORD: MEANING OF DEVELOPMENT/ RELATIONS OF POWER / EDUCATION STRATEGY

JITJAYANG YAMABHAI: EDUCATION STRATEGY FOR THAI HILL TRIBE DEVELOPMENT BASED ON SYMBOLIC INTERACTIONISM. THESIS ADVISOR: ASSOC. PROF. CHANITA RUKSPOLLMUANG, Ph.D., THESIS COADVISOR: PATTIYA JIMREIVAT, Ph.D., 175 pp.

This qualitative research was conducted to study the education and development process of Lawa and Karen in Tambon Panghinfon, Amphoe Mae Chaem, Chiang Mai Province. The objectives were 1) to analyze the interactions in development among various actors and the hill tribes, 2) to analyze the educational process in transmitting the meaning of 'development', and 3) to propose the education strategy as a development tool at the local level. Symbolic Interactionism was employed in data analysis.

The research found that both teachers and development workers used official meaning of development which emphasized ability to communicate in Thai, being a Thai citizen, and having the behavior related to conservation of natural resources while the hill tribes perceived development as helping each other work and improve their living conditions. The meaning of 'development' was transmitted in schools by the teachers who had full control over pedagogical practices; and, there was a clear separation between official and local knowledge. The non-formal education instructors and development workers would integrate official and local knowledge while knowledge about everyday life was mainly transmitted in the informal education. Recognizing the meaning of development would enable the hill tribes to upgrade their socio-economic status. Also, it would enable their children to live along with the Thai society but they might be alienated from their own ethnic groups. Education strategy should aim at multi-identity of the hill tribes so that they would be able to live in harmony with the Thai and not alienated from their ethnic identities.

Department: Educational Policy, Management, and Leadership

Field of study: Development Education

Academic Year 2006

Student's signature.....

Advisor's signature.....

Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเป็นกัลยาณมิตรของคณาจารย์ผู้ประสิทธิ์
ประสาทวิชาให้แก่ข้าพเจ้า ข้าพเจ้าขอแสดงความระลึกถึงพระคุณของท่านไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชนิตา รักษ์พลเมือง อาจารย์ที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ ที่ช่วยจุดประกายความคิด และให้คำแนะนำต่าง ๆ ซึ่งทำข้าพเจ้าเข้าใจ และเข้าถึง
การทำวิทยานิพนธ์ตรงตามความหมายที่แท้จริงของคำนี้ ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร. ภัททิยา
ยิมเรวัต อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมที่ได้ให้คำแนะนำอันมีคุณค่ายิ่ง และเปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าขอ
คำปรึกษา และคำแนะนำตลอดเวลาทุกครั้งที่ข้าพเจ้าต้องการ

ชาวไทยภูเขาในพื้นที่ศึกษาได้ให้การต้อนรับ ได้วิสาสะกัน จนยึดถือข้าพเจ้า
เสมือนญาติ สมดังพุทธภาษิต วิสุสาสา ปรมา ญาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พี่ทุเปอ นายจางและนาง
หน่อริ เทิดพาณิชย์ นายสมชายและนางจันทร์พร เทิดพาณิชย์ นายโพธิและนางนภา ไชคสุขเสียง
วิเวก ข้าพเจ้าขอขอบคุณยิ่ง

ขอขอบใจนางสาวชนินทร์ สวณภักดี ผู้ช่วยในการบันทึกข้อมูลระหว่างการทำงาน
ภาคสนามอย่างเข้มแข็ง และสร้างสัมพันธภาพที่ดีเยี่ยมกับชาวไทยภูเขา

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยภาษา และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท
มหาวิทยาลัยมหิดล ที่อนุญาตให้ข้าพเจ้าลาไปศึกษาเพิ่มพูนความรู้ จนกระทั่งสำเร็จสมดัง
เป้าหมาย

สุดท้ายขอขอบคุณบิดามารดาและครอบครัวของข้าพเจ้า ที่ให้การสนับสนุนทั้ง
กำลังใจ กำลังความคิด และกำลังทรัพย์ รวมถึงให้การศึกษาตามอัธยาศัยในระหว่างการเรียน และ
การวิจัยของข้าพเจ้า ข้อค้นพบจากการทำวิจัยครั้งนี้คือความเข้มแข็งของครอบครัวในช่วงเวลา
วิกฤตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถข้ามพ้นอุปสรรคทั้งปวงได้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
บทที่ 3 วิธีการวิจัย.....	58
บทที่ 4 ข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ศึกษา.....	64
1. กรณีศึกษาบ้านเฮาะ.....	64
2. กรณีศึกษาบ้านแม่แฮใต้.....	84
บทที่ 5 ความหมาย และปฏิสัมพันธ์บนเวทีการพัฒนา.....	96
1. ผู้กระทำ.....	96
2. ความหมายของคำว่าการพัฒนา.....	100
3. แบบแผนการมีปฏิสัมพันธ์ด้านการพัฒนา.....	106
บทที่ 6 กระบวนการทางการศึกษาในการสื่อความหมายของคำว่าการพัฒนา.....	113
1. วาทกรรมด้านการสอน.....	113
2. ปฏิบัติการด้านการสอน.....	119
3. การรับรู้ความหมายของคำว่าการพัฒนา.....	133
บทที่ 7 ยุทธศาสตร์ทางการศึกษาเพื่อพัฒนาชาวไทยภูเขา.....	139
1. วิสัยทัศน์.....	139
2. ยุทธศาสตร์.....	139
3. กลยุทธ์.....	142
4. แนวการจัดการศึกษา.....	145
บทที่ 8 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	148
1. บทสรุป.....	148

	หน้า
2. อภิปรายผล.....	151
3. ข้อเสนอแนะ.....	157
รายการอ้างอิง.....	159
ภาคผนวก.....	165
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	175

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงวงจรการผลิตของชาวละว้า.....	78
ตารางที่ 2 แสดงวงจรการเพาะปลูกของชาวกะเหรี่ยง.....	92
ตารางที่ 3 แสดงการเพาะปลูกของชาวกะเหรี่ยง.....	92
ตารางที่ 4 สรุปกิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่.....	99
ตารางที่ 5 แสดงความหมายของคำว่าการพัฒนา.....	102
ตารางที่ 6 แสดงระดับความหมายของคำว่าพัฒนา.....	104
ตารางที่ 7 แสดงวาทกรรมด้านการการสอน.....	118
ตารางที่ 8 สรุปหลักสูตร วิธีการสอน และการประเมินผล.....	130
ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และการควบคุม.....	132

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
ภาพที่ 1 แสดงบ้านเฮาะ.....	66
ภาพที่ 2 ฝิ่นต่าง ๆ ของชาวละว้า.....	75
ภาพที่ 3 แสดงผลผลิตในไร่ของชาวละว้า.....	81
ภาพที่ 4 แสดงวงจรการผลิตข้าวของชาวละว้า.....	82
ภาพที่ 5 แสดงบ้านแม่แฮใต้.....	87
ภาพที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ทางสังคม และการควบคุมการพัฒนา.....	109
ภาพที่ 7 แสดงยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการพัฒนาชาวไทยภูเขา.....	147